

29. Tviss, B. (1989). *Upravlenie nauchno-tehnicheskimi novovvedenijami [Management of scientific and technical innovations]*. M.: Jekonomika [in Russian].
30. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy. Pryiniaty № 436-IV vid 16 sichnia 2003 r. [The Civil Code of Ukraine. Adopted by the number 436-IV of January 16, 2003]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].
31. Shumpeter, J.A. (2008). *The theory of economic development*. V. S. Avtonomova (Ed.). Moscow: Direktmedia Publishing.
32. De Ferranti, De., Perry, G., Lederman, D., & Maloney, W. (2002). *From Natural Resources to the Knowledge Economy*. IBRD: Wash. D.C. [in English].

Maria Buhaieva, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)
Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

The Main Development Trends of the Legislative Support of the State Regulation of Innovation Activity in Ukraine and the Search for Directions for Its Improvement in Conditions of Socio-Economic Instability

The article considers the issues of legal support of state regulation of innovation activity in Ukraine. The lack of legal framework in the innovation sector is a significant factor contributing to the formation and development of innovative activity and the effective use of the existing intellectual potential of the country and its regions. Many barriers exist in laws and regulations, which ultimately adversely affect the formation and development of an innovative climate in the state and its regions, taking into account socio-economic and political instability.

The purpose of the article is to study the degree of legislative provision of state regulation of innovation activity in Ukraine and the search for directions for its improvement in conditions of socio-economic instability. The author determines the basic Ukrainian laws which regulate the innovative activity in Ukraine. The paper substantiates the necessity of legislative framework improvement for the implementation and normal operation of the model of innovative development in Ukraine.

The drawbacks of the present legislative base of innovation activity regulation in Ukraine are analyzed. The article determines the main features of the innovative activity and the ways of implementation of innovative activity regulation. It was determined that regional legislation in the field of regulation of innovation activity may be more progressive than at the national level. In addition, it will not only complement it, but fill in the gaps, especially in terms of terminology, rights and responsibilities of the parties to the innovation process and in other issues related to the specific activity of innovation-integrated structures.

innovative activity, state innovation policy, innovative legislation, innovative development

Одержано (Received) 05.12.2017

Прорецензовано (Reviewed) 11.12.2017

Прийнято до друку (Approved) 15.12.2017

УДК 330.338.24.021.8

А.Ю. Гріненко, канд. екон. наук
ТОВ «Кліар Енерджі», м. Чернігів, Україна

Особливості формування економічної безпеки в трансформаційній економіці

Розглянуто особливості трансформації економіки України на сучасному етапі її розвитку, а також досліджені проблеми, що виникають в процесі трансформації. Обґрунтовані напрями оптимізації соціально-економічного розвитку на основі раціоналізації трансформаційної динаміки. Окрім внутрішніх причин, що спричиняють спотворення перехідного періоду, визначено зовнішні причини та виділено зовнішні загрози економічній безпеці, які створюють зовнішні фактори, проявляючи нечесну та недобросовісну конкуренцію на пострадянському просторі. Безпека національної економіки України в її трансформаційному стані розглядається в статті під кутом єдності внутрішніх та зовнішніх загроз. **соціально-економічні процеси, трансформація, економіка, ефективність, економічна безпека, загрози, демократичні перетворення**

© А.Ю. Гріненко, 2017

А.Ю. Гриненко, канд. екон. наук
ООО «Клиар Енерджи», г. Чернигов, Украина

Особенности формирования экономической безопасности в трансформационной экономике

Рассмотрены особенности трансформации экономики Украины на современном этапе ее развития, а также исследованы проблемы, возникающие в процессе трансформации. Обоснованы направления оптимизации социально-экономического развития на основе рационализации трансформационной динамики. Помимо внутренних причин, которые создают условия для деформации переходного периода, определены и внешние причины, а также выделены внешние угрозы экономической безопасности, которые создают внешние факторы, путем проявления нечестной и недобросовестной конкуренции на постсоветском пространстве. Безопасность национальной экономики Украины в её трансформационном состоянии рассматривается в статье под углом единства внутренних и внешних угроз.

социально-экономические процессы, трансформация, экономика, эффективность, экономическая безопасность, угрозы, демократические преобразования

Постановка проблеми. Проблема трансформації економічних систем протягом довгого історичного періоду була і залишається глибоко дискусійною. Цілий ряд авторів поєднують трансформацію суспільств із перехідним періодом від однієї суспільно-економічної системи до іншої. З таким твердженням важко погодитися, оскільки ми маємо визначити початок і кінець трансформаційного періоду, основні економічні показники на початок і кінець трансформації та, в кінцевому результаті, таке твердження заперечує існування змішаної економіки. Саме змішана економіка – капіталістична із ознаками соціалізації чи соціалістична економіка 90-х років із ознаками капіталізації державної власності та зародженням дикого капіталізму. Тому, на нашу думку, не варто поєднувати ці різні поняття при дослідженні трансформації економіки. Підтвердженням цього є визначення терміну “трансформація”, які дають словники. Трансформувати – перетворювати, змінювати, а от політична трансформація визначається як історичний процес змін у суспільстві, а це, очевидно, процес який необмежений в часі.

Після Жовтневої революції 1917 року відбувалася трансформація капіталістичних відносин в економічній системі до соціалістичної системи, але вона так і не завершилась до початку Другої світової війни. Лише на 22-му з’їзді КПРС, коли була прийнята нова програма партії було заявлено про побудову матеріально-технічної бази соціалізму та перехід до розбудови матеріально-технічної бази комунізму. Тобто, навіть за умови політики “воєнного комунізму”, процес трансформації економічної системи за півстоліття так і не завершився.

Нинішня трансформаційна економіка – економіка країн, що переходить від планово-директивної системи господарювання до системи, заснованої на ринкових принципах. В окремих наукових працях ми знаходимо твердження, що нинішня трансформаційна економіка – зворотній шлях від соціалізму до капіталізму. До певної міри таке твердження має право на існування, але тоді варто дати сучасне визначення капіталізму та визначити від якого етапу соціалізму ми трансформуємося у зворотному напрямку. Загальновідомо, що трансформаційний період (перехідний) – це історичний період, протягом якого економічна система здійснює докорінні економічні, політичні та соціальні перетворення, а економіка країни переходить у новий, якісно інший стан у зв’язку з кардинальними реформами економічної системи.

Отже, актуальним залишається питання визначення самої суті трансформації економіки та її особливостей в Україні на сучасному етапі її розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перехідному стану в економіці приділяють найбільшу увагу економісти-теоретики протягом останніх десятиліть. Загальним проблемам перехідних процесів в економіках різних країн, а також проблеми

трансформаційної економіки як поняттю присвячені роботи багатьох провідних українських вчених.

Загострення проблеми щодо подолання падіння рівня економічної безпеки в роки незалежності стимулювали і наукові дослідження в цьому напрямі. Досить активно ведуться дослідження проблем становлення і розвитку ринкових відносин в умовах трансформаційної економіки у працях таких вітчизняних економістів, як О. Барановський [2], В. Бородюк [3], Є. Воробйов [4], В. Геєць [17; 18], А. Гриценко, М. Кизим [16], Т. Ковальчук, І. Лукінов, О. Мамалуй, С. Мочерний [14], В. Огороднік, М. Павловський, М. Тумар, А. Чухно [20] та ін.

Значний інтерес при розробці окремих проблем нашого дослідження викликали праці таких західних та російських фахівців, як Л. Абалкін [1], А. Городецький [8], Е. Гелнер [7], К. Ерроу [21], Дж. Сакс, Я. Тінберген, Д. Фішер та ін.

Не зважаючи на велику кількість досліджень у цьому напрямі, на сьогодні пильну увагу привертає питання впливу трансформаційних та перехідних процесів в економічних системах на стан та рівень безпеки національної економіки України.

Постановка завдання. Метою цієї статті є дослідження загальних закономірностей трансформаційних перетворень та визначення зовнішніх загроз економічній безпеці в умовах трансформаційних перетворень.

Виклад основного матеріалу. Прямуючи шляхами дослідження класичної теорії в тому чи іншому суспільстві ми, як правило, опираємося на процеси виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ. Тобто в рамках економічних відносин, що сформувались, нас, в першу чергу, цікавили можливості виробництва, рівень витрат і на сам кінець прибуток, який ми могли би отримати від організації такого процесу. Але періодичні кризи капіталістичного виробництва довели протилежне - прибуток може зростати не лише від трансформації доходів громадян, а й від вибору споживача та його схильності до споживання чи заощадження. І навіть за певних умов при зростанні доходу, споживач не збільшує споживання, швидше він може знаходитися під впливом відкладеного попиту в трансформаційній економіці [12].

Підкреслимо, що предметом нашого дослідження є не окремий перехідний етап, а стан економіки на її трансформаційному шляху. Отже, ми не поділяємо думку Новікової І.В. та Ясинського Ю.М., які стверджують, що трансформація для вітчизняної економіки включає перехідний період, тобто відрізок часу, за який має здійснитися демонтаж командно-адміністративної системи і сформуватися основи ринкової економіки. Для постсоціалістичних країн переходом вважається рух в напрямку соціально-орієнтованої ринкової економіки [12]. Саме термін “командно-адміністративна система” носить суто політичний, а не економічний характер. Свого часу, мер м. Москва Г. Попов, “пришив” цей ярлик до соціалістичної системи. Проте регулювання будь-якої економіки передбачає втручання держави через використання правових, економічних та адміністративних (квоти, мито, ліцензії і т.д.) регуляторів. Отже, таке визначення трансформаційної, як перехідної економіки суперечить його економічній суті.

Ми цілком поділяємо думку Гайдара Е.Т. про те, що вкрай обмеженим є фактичне зведення трансформаційних процесів до трьох моментів - лібералізації, приватизації та стабілізації, яке являється типовим для багатьох зарубіжних і вітчизняних дослідників. Оскільки змінюються практично всі складові економіки: спосіб координації та підтримки рівноваги, відносини власності, тип відтворення, структура виробництва, інститути та право, відбувається перетворення системи соціально-економічних відносин [6, с. 75].

В останні роки у світовій та вітчизняній літературі розглядаються різні концепції економічної трансформації, особливо на пострадянському просторі. Природа процесів трансформації, їх протікання та кінцеві результати, набір значної кількості важливих

чинників – ці та інші параметри, що характеризують об’єкт дослідження, як правило визначаються досить аморфно, а інколи залишаються непоміченими.

Об’єктивна необхідність трансформації економіки України обумовлена, в першу чергу, переходом країни до незалежного стану і устремління народу України до вибору власного шляху розвитку - більш ефективного, апробованого на європейському просторі. Дана тематика дослідження викладена в працях багатьох вітчизняних і зарубіжних економістів, в яких відображаються більшою мірою суб’єктивні оцінки, рекомендації авторів щодо стану та перспектив розвитку соціально-економічної системи держави в цілому, які ґрунтуються на об’єктивних фактах.

Результати дослідження засвідчують, що об’єктивною необхідністю трансформації економіки України є:

- перехід від екстенсивних методів господарювання до інтенсивних;
- досягнення відповідного рівня економічної безпеки;
- забезпечення структурної перебудови економіки на базі новітніх технологій, розширення наукоємних виробництв;
- реалізація програм нарощування виробництва товарів споживчого ринку, збалансованих з динамікою платоспроможного попиту;
- пріоритетність малих форм господарювання;
- утримання інфляції, індексація всіх кількісних параметрів економічних показників;
- забезпечення ефективності соціальних реформ.

Світовий досвід вказує на те, що більшість проблем соціально-економічної незбалансованості зароджуються і починають себе проявляти в умовах зовнішнього впливу та внутрішньої дестабілізації в економіці, падіння рівня економічної безпеки національної економіки.

Таким чином, проведений аналіз свідчить про наявність динамічних трансформаційних процесів в економіці країни, які проявляються як у територіальній організації матеріальних і соціальних продуктивних сил, так і у зміні їх просторових пропорцій, що необхідно враховувати у перспективних розробках з економічного та соціального розвитку країни. В своїй монографії Єрохін С.А. [11, с. 68] викладає загальні закономірності трансформаційних перетворень. На наш погляд їх можна викласти у вигляді схеми, що приведена на рис. 1.

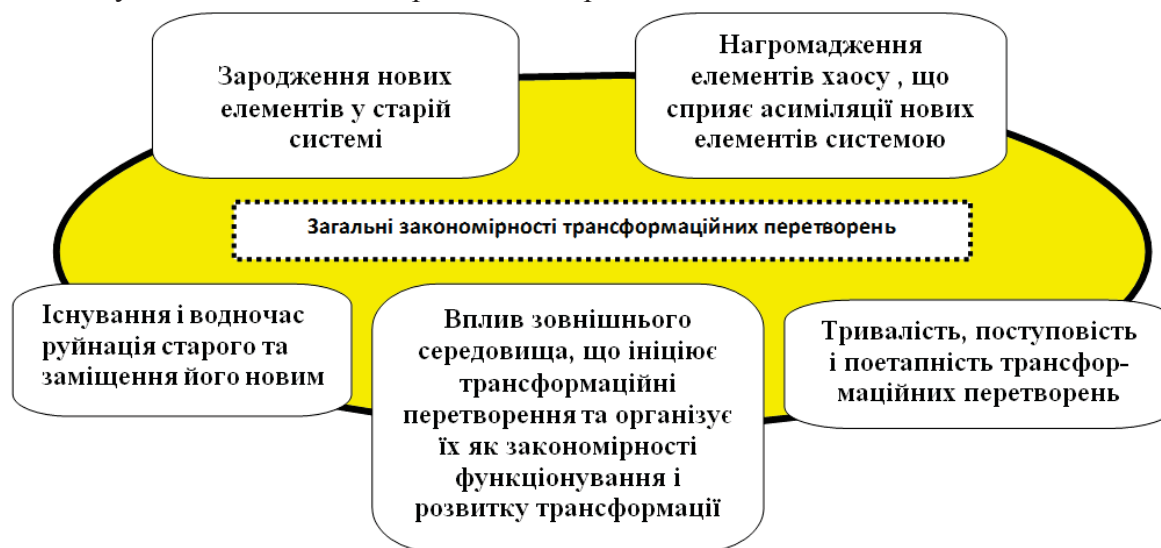

Рисунок 1 – Загальні закономірності трансформаційних перетворень
Джерело: сформовано автором на основі [11, с. 68].

Тривалий час економіка України, знаходячись в складі СРСР, була фактично замкнутою. Все виробництво та обмін товарами здійснювалися в рамках країн РЕВ на підставі планових поставок, а не дії законів ринку, саме тому великі кризові коливання практично не вплинули на суто економічні відносини. Нові теоретичні дослідження, які велися в області економіки були також обмежені загальними вимогами теорії марксизму-ленінізму. Інформація про наявність теорії Дж. Кейнса, маржиналістської теорії, монетаризму, неокласичної теорії доходила до науковців лише через елементи критики на так звані “буржуазні теорії”.

Таким чином парад суверенітетів, трансформація від планової і централізованої економіки до ринкової, змусили як економістів-практиків, так і теоретиків здійснювати пошук шляхів подолання затяжної економічної кризи та виходу на міжнародні ринки. Втрата стійкості економічної системи в умовах трансформації призвела до значного падіння рівня економічної безпеки [5].

Економічна безпека є найважливішою якісною характеристикою економічної системи. Ми визначаємо економічну безпеку як сукупність умов та факторів, що забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість, здатність до постійного вдосконалення.

Кінець XX – початок XXI століття, протиріччя та інтеграційні тенденції цього часу надали особливого значення проблемі економічної безпеки держави як основи забезпечення її суверенітету, конкурентоспроможності, обороноздатності, підтримання соціальної злагоди в суспільстві, органічного входження країни у систему світової економіки. У вітчизняній науковій літературі майже відсутні фундаментальні дослідження з проблем економічної безпеки в трансформаційній економіці.

Необхідність дослідження проблеми забезпечення економічної безпеки України зумовлена також цілим рядом об’єктивних чинників, і в першу чергу системною трансформацією економіки країни і визначенням ролі і місця України в сучасній світовій економіці; реальними збитками, що завдаються економіці країни; відсутністю відповідній перехідному періоду соціально-економічної бази для практичного здійснення руху української економіки до ринку; оптимального співвідношення між відкритістю економіки і захистом національних інтересів, для забезпечення економічної безпеки; тенденцією до зростання внутрішніх та зовнішніх загроз економічній безпеці; спаду виробництва, деіндустріалізацію економіки, руйнуванням науково-технічного потенціалу, згортанням інвестиційної діяльності, розвитком тіньової економіки, втратою традиційних ринків [9].

Економічна безпека охоплює різні аспекти господарювання: фінансовий, зовнішньоекономічний, продовольчий, галузевий, регіональний та ін. Зовнішньоекономічна безпека країни реалізується при проведенні незалежної зовнішньоторговельної політики, спрямованої на формування національного господарства, інтегрованого у світову економіку під впливом стійкого впливу несприятливих зовнішніх факторів. Основою для реалізації зовнішньоекономічної безпеки є висока конкурентоспроможність вітчизняної продукції на світовому ринку [15].

В трансформаційній економіці розрізняють зовнішні і внутрішні фактори економічної безпеки країни. Серед зовнішніх факторів у трансформаційній економіці України виділяють: небезпеку перетворення України на експортера природних ресурсів, що власне вже і відбувається; лавиноподібне наростання імпортової залежності; зростання зовнішньої заборгованості; витік капіталу; несприятливий інвестиційний клімат.

Сама економічна безпека має досить складну внутрішню структуру. У ній можна виділити три найважливіші елементи: економічну незалежність, стабільність і стійкість національної економіки та створення сприятливого клімату для інвестицій та інновацій [10] (рис. 2.).

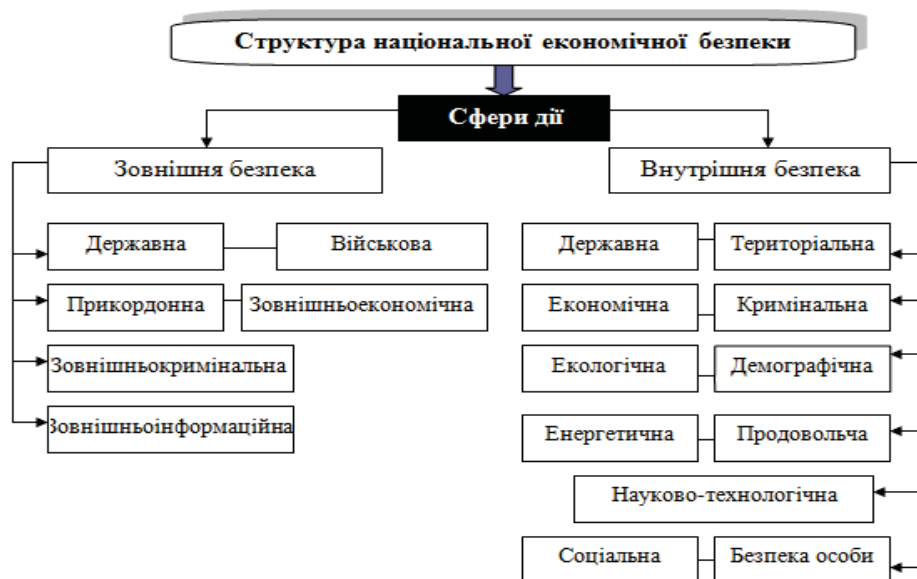

Рисунок 2 – Структура національної економічної безпеки

Джерело: сформовано автором на основі [10].

Зовнішньоекономічні загрози, не зважаючи на воєнний конфлікт на Сході України, все ж таки, є вторинними по відношенню до внутрішніх чинників економічної безпеки. Внутрішні конфлікти, зростання корупції, освоєння офшорів надають економіці України більшого негативного впливу, чим зовнішні впливи. Наростання несприятливих чинників економічної безпеки відбувається в трансформаційній економіці України зважаючи на єдність внутрішніх і зовнішніх загроз. Таким чином, структура економічної безпеки – це похідна від структури економічної системи. Її матеріальним підґрунтям є національне багатство, сукупність накопичених матеріальних, духовних, інтелектуальних та інших ресурсів, що є власністю громадян країни. Перш за все, мова йде про використання продуктивних сил суспільства (як елемента структури економіки).

Визначення місця категорії “економічна безпека” в системі економічних відносин за В. Сенчаговим, припускає конкретизацію сфер економічної життєдіяльності шляхом виділення предметів економічної безпеки, які виступають у вигляді ресурсів – запаси корисних копалини, основні і оборотні фонди і т.д.; диференційовані частини самих суб’єктів безпеки – держава, область, район, місто, соціальна група; якісні характеристики процесів (відтворення населення, ресурсів, вік основних фондів) і видів діяльності (темпи технологічного розвитку) [15, с. 64].

Зважаючи на безпосередній зв’язок з визначенням пріоритетів у реалізації економічних інтересів, можна констатувати, що національна економічна безпека є складовим елементом і інструментом економічної політики. Будучи інструментом економічної політики, економічна безпека служить її засобом, оскільки пропонує систему критеріїв оцінки стану економічної системи. Серед них існують порогові значення економічних, соціальних, фінансових індикаторів і індикаторів результативності інституційних перетворень, за межами яких економіка втрачає здатність до динамічного прогресивного саморозвитку.

Очевидно, що економічна безпека сьогодні є одним з найважливіших державних і правових інститутів, вона здійснює завдання розробки і впровадження системи заходів для комплексної реалізації національних інтересів і задає параметри динамічного розвитку економічної системи. Тому практичне застосування будь-яких перетворень повинне аналізуватися відповідно до вимог національної економічної безпеки та орієнтуватися на прогресивний розвиток економіки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, змістом трансформаційної економіки є перетворення системи соціально-економічних відносин. Змінюються практично всі складові економіки. У теорії перехідної економіки причини трансформації розділені на дві великі групи. Внутрішні причини пов'язані з протиріччями, які накопичилися всередині країни й стали перешкоджати розвитку продуктивних сил і зростанню добробуту нації.

Держава в постсоціалістичному просторі діє у надзвичайно складних і специфічних умовах, у руслі безпрецедентного руху в світовій історії трансформації до капіталізму від соціалізму. Її роль полягає, насамперед, в тому, щоб забезпечити побудову ринкової економіки на руїнах планової, шляхом створення відповідних економічних передумов для перетворення всієї системи економічних відносин

Стійкий стан економічної системи визначає її безпеку. Невживання своєчасних заходів попередження загроз економічній безпеці може призвести до непередбачуваних наслідків для держави.

Початковим пунктом аналізу функції суспільної безпеки є визнання тих інституційних умов і передумов, при дотриманні яких досягнення безпеки стає можливим. Істотними елементами змісту економічної безпеки є економічна незалежність країни, захищеність національних економічних інтересів від масштабних внутрішніх і зовнішніх загроз, стійкість національної економіки.

Кризовий стан завжди свідчить про невідповідність організаційного стану або неадекватні дії інституційної системи, чи її частини відповідно до потреб розвитку суспільства.

Таким чином, економічну безпеку визначаємо як один з найважливіших інститутів економічного суверенітету, який забезпечує реалізацію всього комплексу національних економічних інтересів на внутрішньому та зовнішньому рівні, складає матеріальну основу життєдіяльності суспільства й держави. Національна економічна безпека, будучи інструментом економічної політики та найважливішим державним і правовим інститутом, служить засобом впливу на весь комплекс економічних відносин, створює систему умов, які визначають характер розвитку економічної системи.

Основні зовнішні загрози економічній безпеці в умовах трансформаційних перетворень включають небезпеку перетворення України на експортера природних ресурсів; лавиноподібне наростання імпортової залежності; зростання зовнішньої заборгованості; витік капіталу; несприятливий інвестиційний клімат. Також було виявлено загальні закономірності трансформаційних перетворень, які вплинули на появу зовнішніх загроз економічній безпеці: зародження нових елементів у старій системі; нагромадження елементів хаосу; існування і водночас руйнація старого ладу та заміщення його новим; вплив зовнішнього середовища, що ініціює трансформаційні перетворення; тривалість, поступовість і поетапність трансформаційних перетворень.

Отже, загострення проблеми економічної безпеки України, яка знаходиться у стані трансформації і переживає кризу розвитку певних сфер суспільства, породжує перспективи подальших досліджень у напрямку виявлення діючої сукупності загроз суверенітету України в контексті збереження економічної незалежності під час євроінтеграції.

Список літератури

1. Абалкин Л.И. Эволюционная экономика в системе переосмысления базовых основ обществоведения : монография [Текст] / Л.И. Абалкин. – М.: Наука, 2000. – 224 с.
2. Барановський О.І. Зміст економічних процесів в економічних системах [Електронний ресурс] / О. Барановський / О.І. Барановський // Вісник Університету банківської справи. – 2017. – № 1 (28). – С. 3–14. – Режим доступу до ресурсу: <http://visnuk.ubsnbu.edu.ua/article/view/114437/109169>.

3. Бородюк В.М. Закономірності відносин власності та їх врахування у трансформаційних процесах [Текст] / В.М. Бородюк, Г.С. Фролова // Стратегія економічного розвитку України: зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана", Український Союз промисловців і підприємців, Ін-т світової екон. і міжнар. відносин НАНУ ; [голов. ред. А. П. Наливайко]. – К. : КНЕУ, 2008. – Вип. 22–23. – С. 3–9.
4. Воробйов Є.М. Економічна теорія. Посібник вищої школи [Текст] / Є.М. Воробйов, А.А. Гриценко, Є.М. Лісовський. – Харків: ТОВ "Корвін", 2001. – 172 с.
5. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку: [наук. доповідь] [Текст] / О.С. Власюк; Рада Нац. безпеки і оборони України. – К.: Нац. інститут проблем міжнародної безпеки, 2008. – 47 с.
6. Гайдар Е.Т. Економіка перехідного періоду [Текст] / Е.Т. Гайдар. – Москва, 1998. – 234 с.
7. Геллнер Э. Условия свободы. Гражданское общество и его исторические суперники [Текст] / Э. Геллнер. – М., Московская школа политических исследований, 2004. – 380 с.
8. Городецкий, А. Об основах институциональной трансформации [Текст] / А. Городецкий // Вопросы экономики. – 2000. – №10. – С. 118–133.
9. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики [Текст] / Гранберг А.Г. – М.: Госуниверситет, 2000. – 456 с.
10. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення [Текст] : [монографія] / В.Т. Шлемко, І.Ф. Білько. – К.: НІСД, 1997. – 144 с.
11. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) [Текст] / С.А.Єрохін - К.: Вид-во "Світ знань", 2002. – 528 с.
12. Макроекономіка [Текст] : Учебник / И.В. Новикова, Ю.М. Ясинский А.О. Тихонов и др.; под ред. И.В.Новиковой и Ю.М. Ясинского. – Мн: Вишэйшая школа, 2007. – 479 с.
13. Мазур А.Г. Сучасна економіка як фактор трансформаційних змін [Текст] / А.Г. Мазур. // Збірник наукових праць ВНАУ Серія економічні науки. – 2011. – С. 3–11.
14. Мочерний С. Моделі трансформаційних процесів економіки (теоретико-методологічні аспекти) [Текст] / С. Мочерний // Економіка України. – 2005. – № 2. – С. 13–21.
15. Сенчагов В. Экономическая безопасность как основа обеспечения национальной безопасности России [Текст] / В. Сенчагов // Вопросы экономики. – 2001. – № 8. – С. 62–74.
16. Сценарне моделювання розвитку соціально-економічних систем : напрямки, особливості та механізми [Текст] : [проблеми територіального розвитку] / М.О. Кизим, О.А. Гейман // Регіональна економіка. — Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2009. — № 4. – С.16–22.
17. Трансформаційні процеси та економічне зростання в Україні [Текст] / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця. – Х. : Форт, 2003. – 440 с.
18. Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи) [Текст] : монографія / за ред. В.М. Гейця. – К. : Логос, 1999. – 500 с.
19. Темницкий А.Л. Ориентации рабочих на патерналистские и партнерские отношения с руководством [Текст] / А.Л. Темницкий. // Социологические исследования.. – 2004. – №6. – С. 26–37.
20. Чухно А.А. Перехід до ринкової економіки [Текст] / А.А. Чухно. – К. : Наукова думка, 1993. – 276 с
21. Arrow K.J. The Economic Implications of Learning by Doing [Текст] / K.J. Arrow // Review of Economic Studies. – 1962. – №29. – P. 155–173.

References

1. Abalkin, L.I. (2000). *Jevoljucionnaja jekonomika v sisteme pereosmyslenija bazovyh osnov obshhestvovedenija : monografija [Evolutionary economy in the system of rethinking the basic foundations of social science: a monograph]*. Moskva : Nauka [in Russian].
2. Baranovskyi, O.I. (2017). Zmist ekonomichnykh protsesiv v ekonomichnykh systemakh [The Content of economic processes in economic systems]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy – Bulletin of the University of Banking, № 1 (28), 3-14*. Retrieved from <http://visnuk.ubsnbu.edu.ua/article/view/114437/109169> [in Ukrainian].
3. Borodiuk, V.M. (2008). *Patterns of property relations and their incorporation into transformational processes*. A.P. Nalyvaiko (Ed.); NAN Ukraine. DVNZ "Kyivskiy nats. ekon. un-t im. Vadyma Hetmana"; Ukrainskyi Soiuz promyslovtsiv i pidpriansiv; In-t svitovoi ekon. i mizhnar. vidnosyn. (Vols. 22-23). K. : KNEU.
4. Vorobiov, Ie.M., Hrytsenko, A.A., & Lisovskyi, Ie.M. (2001). *Ekonomichna teoriia [Economic theory]*. Kharkiv: TOV "Korvin" [in Ukrainian].
5. Vlasyuk, O.S. (2008). *Theory and practice of economic security in the system of science of economics [Teoriia i praktyka ekonomichnoi bezpeky v systemi nauky pro ekonomiku]*. K.: Nats. instytut problem mizhnarodnoi bezpeky [in Ukrainian].

6. Haidar, E.T. (1998). *Ekonomika perekhidnoho periodu [Transition Economics]*. Moskva [in Ukrainian].
7. Gellner, E. (2004). *Conditions of Liberty: Civil Society and its Rivals (Penguin history)*. Moskva: Moskovskaja shkola politicheskikh issledovanij [in Russian].
8. Gorodeckij, A. (2000). Ob osnovah institucio- nal'noj transformacii [On the Fundamentals of Institutional Transformation]. *Voprosy jekonomiki – Issues of Economics, 10, 118–133* [in Russian].
9. Granberg, A.G. (2000). *Osnovy regional'noj jekonomiki [Fundamentals of Regional Economics]*. Moskva: Gosuniversitet [in Russian].
10. Shlemko, V.T., & Binko, I.F. (1997). *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist i napriamky zabezpechennia [Economic security of Ukraine: the essence and directions of provision]*. K.: NISD [in Ukrainian].
11. Ierokhin, S.A. (2002). *Strukturna transformatsiia natsionalnoi ekonomiky (teoretyko-metodolohichni aspekt) [Structural transformation of the national economy (theoretical and methodological aspect)]*. Kyiv: Vyd-vo “Svit znan” [in Ukrainian].
12. Novikova, I.V., Jasinskij, Ju.M., & Tihonov, A.O., et.al. (2007). *Macroeconomics: A Textbook*. I.V. Novikovej & Ju.M. Jasinskogo (Ed.). Minsk: Vishejschaja shkola.
13. Mazur, A.H. (2011). Suchasna ekonomika yak faktor transformatsiinykh zmin [Modern economy as a factor of transformational change]. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU Serii ekonomichni nauky - Collection of scientific works of VNUU Series of economic sciences, 3-11* [in Ukrainian].
14. Mochernyi, S. (2005). Modeli transformatsiinykh protsesiv ekonomiky (teoretyko-metodolohichni aspekty) [Models of Transformation Processes of Economics (Theoretical and Methodological Aspects)]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine, 2, 13-21* [in Ukrainian].
15. Senchagov, V. (2001). Jekonomicheskaja bezopasnost' kak osnova obespechenija nacional'noj bezopasnosti Rossii [Economic security as the basis for ensuring national security of Russia]. *Voprosy jekonomiki – Issues of Economics, 8, 62–74* [in Russian].
16. Kyzym, M.O., & Heiman, O.A. (2009). Stsenarne modeliuвання rozvytku sotsialno-ekonomichnykh system: napriamky, osoblyvosti ta mekhanizmy [Scenario modeling of socio-economic systems development: directions, features and mechanisms]. *Rehionalna ekonomika. — Regional Economics, 4, 16-22* [in Ukrainian].
17. Heiets, V.M. (Eds.). (2003). *Transformation processes and economic growth in Ukraine*. X. : Fort.
18. Heiets, V.M. (Eds.). (1999). *Transformation model for the economy of Ukraine (ideology, protyrichchia, viable): monochrophy*. K. : Lohos.
19. Temnickij, A.L. (2004). Orientacii rabochih na paternalistskie i partnerskie otnoshenija s rukovodstvom [The orientation of workers on paternalistic and partnership relations with management]. *Sociologicheskie issledovanija – Sociological research, 6, 26–37* [in Russian].
20. Chukhno, A.A. (1993). *Perekhid do rynkovoї ekonomiky [The transition to a market economy]*. K. : Naukova dumka [in Ukrainian].
21. Arrow, K.J. (1962) The Economic Implications of Learning by Doing. *Review of Economic Studies, 29, 155–173* [in English].

Andriy Grinenko, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

“Clear Energy” Ltd., Chernigov, Ukraine

Peculiarities of Formation Economic Security in a Transformational Economy

The features of transformation of the economy of Ukraine are examined on the modern stage of its development, problems which arise up in the process of transformation are investigated, directions of optimization of socio-economic development are grounded on the basis of rationalization of transformation dynamics.

The purpose of this article is to study the processes of growing threats to economic security in the context of transformational reformations and to identify the main measures to overcome both internal and external threats.

In the article the author accents at the complex conditions of the transformational period in the economy of Ukraine. In particular besides internal causes, which create the conditions for the deformation of the transitional period, the external causes have been defined, and the external threats of economic security, which create external factors because of unfair and unconscientious competition of the ex-Soviet space have been defined too. The security of national economy of Ukraine in its transformational condition is examined as unity of the internal and external threats.

socio-economic processes, transformation, economy, efficiency, economic security, threats, democratic transformation

Одержано (Received) 26.11.2017

Прорецензовано (Reviewed) 11.12.2017

Прийнято до друку (Approved) 15.12.2017